

Mystika / Duše a niternost

Mystiku lze pochopit jako určité zbloudění na cestě k „vnitřnímu“. To zbloudění spočívá v tom, že se mystik zastaví u svého „nitra“ (resp. zůstane v něm stát), zatímco by měl jít mnohem, mnohem dál, neboť cesta do niternosti nemá konce (a zejména nekončí v omezeném rámci vlastního nitra). Tak jako cesta ven, k vnějšku, nekončí na hranicích vlastního těla, nekončí ani cesta k vnitřnímu na hranicích vlastní niternosti (mohli bychom si použít tradičního, ovšem poněkud matoucího termínu „duše“). Myslím, že právě to měl asi na mysli Hérakleitos, když řekl, že nelze najít hranice duše („Kráčejte nenalezl bys hranic duše, i kdyby ses ubíral každou cestou; tak hluboký má smysl (*logos*).“ – zl. B 45 z Diogena), nebo že „Duše má smysl (*logos*), která sám sebe rozmnožuje.“ (zl. B 115 ze Stobaia). Chyba mystiků není v jejich zážitcích (které mohou být autentické), nýbrž v jejich pochopení, v jejich interpretaci jakožto zážitků „ve vytržení“, tedy v jejich subjektivizaci. Alternativou pochopitelně není jejich objektivizace resp. konstrukce nějakých intencionálních předmětných modelů. Funkce mystiky spočívala vždy spíše v poukazu k tomu, že předmětný svět není vše a že dokonce není ani tím nejdůležitějším, ale to je jen menší polovina cesty k pochopení toho důležitějšího, totiž k pochopení, že cesta k nitru musí vyústit v cestu do nepředmětného světa, z něhož vposledu vychází vše, dokonce i to tzv. vnější, vnějškové, předmětné. Mystik se setkává se znameními, která zůstávají pro většinu lidí neviditelná anebo nesrozumitelná; ale jeho výklad těchto znamení se buď vrací k tomu, co zná ze světa předmětnosti (a to nemusí být vždycky svět pravých skutečností, nýbrž spíše svět upadlý a banální, jen umělec přeznačovaný), anebo se topí ve zmatcích a mlhavostech falešných „tajemství“. Každé mlhavé „tajemství“ je pouhým pseudotajemstvím; skutečné, pravé tajemství musí být pochopeno a vysloveno, a při tomto vyslovení nesmí přestat být tajemstvím. Samo slovo tajemství je matoucí: na pravém tajemství není nic „tajného“, právě naopak: každá pravé tajemství musí být zjeveno, vyjeveno, vyhlášeno. Esoterická mystika je proto mystikou na scestí, možná vysloveně mystikou falešnou. Oprávněnost mystiky může být jen v tom, že to je cesta osvobození a otevřenosti pro to podstatné, totiž pro Pravdu. A ta nesmí být dáována „pod kbelec“, tj. nesmí zůstat skryta, ale musí najít své svědky, kteří ji budou vyhlašovat.

(Písek, 040107-1.)